

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДСИСТЕМИ ТЕХНОЛОГІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Роботу присвячено визначенню сутності підсистеми трансферу технологій в межах Національної інноваційної системи, а також її структури, класифікації елементів цієї підсистеми та проблемним аспектам господарсько-правового забезпечення їх ідентифікації та змісту.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, технологія, трансфер технологій, Національна інноваційна система.

Постановка проблеми: Очевидним є факт істотного технологічного відставання національної економіки України від країн Європейського союзу та Південної і Північної Америки. Крім економічних складових цієї тенденції, велике значення відіграє відсутність необхідних організаційних та нормативних передумов масового поширення процесів трансферу технологій та розвитку суспільних відносин щодо їх створення, передачі прав та втілення до виробничого сектору народного господарства. Чинне законодавство яке регулює інноваційну діяльність та визначає статус технології, на жаль, є тією галуззю права яка була імплементована під впливом світових тенденцій поширення зазначених процесів і не є результатом природнього розвитку суспільства та практики господарювання. Враховуючи керівну, ініціюючу роль інноваційного законодавства, приписи якого створюють передумови для розвитку інноваційних правовідносин, перед юридичною наукою стоїть надзвичайно важливе завдання – сформулювати настільки дієву та ефективну концепцію правового регулювання відносин які опосередковують обіг технологій, яка була б здатна зацікавити суб'єктів господарювання до більш інтенсивного обміну науковими напрацюваннями та їх більш масового доведення до рівня конкретного виробничого обладнання, устаткування, машин і механізмів. На перепоні цього, в першу чергу, стоїть відсутність чіткого методологічного визначення місця та ролі технології в цивільному і господарському оборотах, в межах Національної інноваційної системи, що не дозволяє в кінцевому своєму результаті сформулювати чітку та цілісну державну політику і втілити функціонування

завершеної системи заходів державного регулювання сфери трансферу технологій.

Ціль даної роботи – визначення методологічного місця та ролі технології в межах Національної інноваційної системи, що стане підґрунтям для подальшого формування пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання відносин пов'язаних із створенням, передачею прав та втіленням технологій до виробничого сектору національної економіки і слугуватиме орієнтиром для формування особливих правових режимів здійснення господарської діяльності на основі технології вже втіленої до цілісного майнового комплексу суб'єкта господарювання. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступні взаємопов'язані **завдання:** 1) охарактеризувати чинне законодавство України яке визначає поняття Національної інноваційної системи та її структуру; 2) проаналізувати сутність підсистеми трансферу технологій в межах Національної інноваційної системи; 3) визначити зміст, структуру та проблемні аспекти господарського правового регулювання підсистеми трансферу технологій Національної інноваційної системи; 4) сформулювати пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України з питань нормативного забезпечення підсистеми трансферу технологій виходячи із наявних економічних потреб.

Об'єктом даного дослідження є система суспільних відносин врегульована нормами інноваційного права, що виникають під час функціонування Національної інноваційної системи в частині, яка стосується трансферу технологій.

Аналіз останніх джерел і публікацій по обраній темі, свідчить, що питання правового статусу техно-

логії та інновацій і інноваційної діяльності були об'єктом наукових досліджень вчених багатьох сфер та галузей наукового пізнання і не тільки вчених-правознавців. Так, з питань правового регулювання інноваційної діяльності особливо хотілось би відмітити праці таких науковців як Ю. Є. Атаманова [1], О. Д. Святоцький, П. П. Крайнев, С. Ф. Ревуцький [2], С. Ю. Погуляев [3]. В сфері юридичної науки питання трансферу технологій піднімались К.Ю. Івановою [4], О.В. Гладкою [5], А.І. Денисовим [6]. Проте, жоден із вказаних авторів не провів комплексного дослідження з приводу того яке місце займає технологія в Національній інноваційній системі та як саме вона має функціонувати у складі основних рівнів її структури..

Виклад основного матеріалу: Як відомо, технологія за своєю правовою природою є дуже складним та багатограним явищем. Її прийнято сприймати в декількох основних правових статусах які вона може набувати при її залученні до господарських правовідносин. Так, технологія в самому широкому своєму розумінні виступає в якості особливого суспільно-економічного феномену. При цьому, вона являє собою актив суб'єкта господарювання, що є закритою системою взаємопов'язаних в суворій послідовності та логічній взаємодії компонентів, а саме: виробничих методів і процесів; відомостей про послідовність окремих виробничих операцій; результатів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, проектної документації; охоронних документів, що підтверджують правомірність використання об'єктів права інтелектуальної власності які входять до її складу; механізмів, устаткування, приладів, приборів, верстатів і т. ін., що нерозривно пов'язані між собою матеріальними, енергетичними, інформаційними зв'язками, взаємодія між якими, за визначеним алгоритмом, дозволяє реалізувати спільну мету – виробництво певного продукту чи надання певної послуги, який за своїми характеристиками та внутрішніми властивостями здатний внести кардинальні зміни до розвитку технологічного укладу та характеру виробництва з різноманітними соціальними наслідками. Крім цього, технологія є особливим синтезованим об'єктом права інтелектуальної власності, що носить синтетичний характер і являє собою системне поєднання об'єктів права інтелектуальної власності, яке визначає найбільш істотні (сутнісні) характеристики технологічного процесу виробництва товарів чи надання послуг, що полягає в подальшій розробці та вдосконаленні таких об'єктів, включає в себе конкретні шляхи його комерціалізації та отриманий досвід використання. В господарському обороті технологія може бути представлена у формі ін-

формаційного (як система відомостей та інформації) та матеріального втілення (машини, устаткування, механізми) та набувати ознак відокремленої технологічної лінії, експериментального конструювання технології та технології втіленої (реалізованої) в межах цілісного майнового комплексу суб'єкта господарювання. Крім цього, технологія визначена положеннями Закону України «Про інноваційну діяльність» як частина інноваційної діяльності та об'єкт інноваційного циклу [7, 7-22].

Як вже було зазначено, технологія в силу положень чинного законодавства ідентифікована як особливий об'єкт інноваційного права та унікальний результат інноваційної діяльності. Спробуємо визначити, яке ж місце має займати технологія в структурі Національної інноваційної системи та чи є адекватним той рівень правового забезпечення який пропонує нам на сьогодні система законодавчих актів. Єдиним законодавчим актом, який пропонує на сьогодні визначення Національної інноваційної системи та надає її орієнтовну структуру є Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р., № 680-р «Про схвалення концепції розвитку національної інноваційної системи» [8]. Зазначений нормативний документ встановлює, що Національна інноваційна система - це сукупність законодавчих, структурних і функціональних компонентів (інституцій), які задіяні у процесі створення та застосування наукових знань та технологій і визначають правові, економічні, організаційні та соціальні умови для забезпечення інноваційного процесу.

Також, зазначене розпорядження містить посилання на орієнтовну структуру Національної інноваційної системи, що складається з таких підсистем:

- державного регулювання, що складається із законодавчих, структурних і функціональних інституцій, які встановлюють та забезпечують дотримання норм, правил, вимог в інноваційній сфері та взаємодію всіх підсистем національної інноваційної системи;
- освіти, що складається з вищих навчальних закладів, науково-методичних і методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою, а також навчальних закладів, які проводять підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів;
- генерації знань, що складається з наукових установ та організацій незалежно від форми власності, які проводять наукові дослідження і розробки та створюють нові наукові знання і технології, державні наукові центри, академічні та галузеві інститути, наукові підрозділи вищих навчальних закладів, наукові та конструкторські підрозділи підприємств;

- інноваційної інфраструктури, що складається з виробничо-технологічної, фінансової, інформаційно-аналітичної та експертно-консалтингової складової, а також з технополісів, технологічних та наукових парків, інноваційних центрів та центрів трансферу технологій, бізнес-інкубаторів та інноваційних структур інших типів; інформаційних мереж науково-технічної інформації, експертно-консалтингових та інжинірингових фірм, інституційних державних та приватних інвесторів;

- виробництва, що складається з організацій та підприємств, які виробляють інноваційну продукцію і надають послуги та (або) є споживачами технологічних інновацій.

З наведеної структури Національної інноваційної системи вбачається, що технологія може функціонувати у складі виключно і тільки підсистем генерації знань та виробництва, тобто на кінцевому етапі здійснення інноваційної діяльності. Проте, зазначений підхід не відповідає практиці господарювання у сфері трансферу технологій та реальним потребам учасників і суб'єктів відносин пов'язаних із створенням, передачею прав та втіленням технологій. Саме він потребує негайного та кардинального приведення у відповідність до економічних реалій, що має сприяти появі значного економічного результату щодо інтенсифікації цих відносин.

Як вже було зазначено раніше, технологія складне та багатогранне явище з точки зору його правової природи. Як правило, саме технологія стає передумовою для здійснення будь-якої діяльності спрямованої на появу нововведень, новацій, інноваційних розробок та інших об'єктів інноваційної діяльності. Таким чином, вона слугує тим економічним і техніко-практичним підґрунтям на якому починають діяти автори (розробники) інновацій, на підтримку яких (в своєму кінцевому результаті) і спрямована Національна інноваційна система. При цьому, технологія завжди буде виділятися з проміж інших аналогічних об'єктів, оскільки наділена економічним потенціалом більш високого рівня, порівняно з будь-яким іншим інтелектуальним продуктом. Цим визначається і особливий стратегічний інтерес нашої держави до розробки та втілення технологій суб'єктами господарювання. А вже такий високий рівень державного інтересу зумовлює відмінну від інших інноваційних об'єктів систему впливу та систему стимулювання і підтримки трансферу технологій на рівні окремої підсистеми Національної інноваційної системи.

Враховуючи те, що чинним законодавством України не надано визначальної характеристики підсистеми трансферу технологій, як окремого елемента Національної інноваційної системи, доцільно запро-

понувати власну концепцію внутрішньої структури та змісту підсистеми трансферу технологій, яка в кінцевому результаті має бути зафіксована положеннями чинного законодавства України.

Кожен із елементів Національної інноваційної системи являє собою цілісну взаємопов'язану спільною метою, сукупність відносин, суб'єктів, об'єктів, що мають в подальшому функціонувати за спільними загальними алгоритмами їх взаємодії. Не виключення і підсистема трансферу технологій, яка має аналогічні взаємозв'язки та спорідненість. Визначимо більш детально, які саме елементи входять до складу підсистеми трансферу технологій:

(а) Відносини які входять в структуру підсистеми трансферу технологій Національної інноваційної системи: Залежно від правової природи механізмів взаємодії учасників та суб'єктів підсистеми трансферу технологій можна виділити наступні відносини: *(1) Відносини в межах ринку технологій; (2) Відносини в межах публічно-правового сектору трансферу технологій; (3) Відносини, що пов'язані із неорганізованими способами створення, передачі прав та втілення технологій.* Характеризуючи типізацію відносин в межах ринку технологій, можливо виділити їх наступні різновиди: *(а) відносини з приводу формування технологічної пропозиції; (б) відносини з приводу формування технологічного попиту; (в) відносини з приводу реалізації механізмів задоволення попиту шляхом передачі прав на технологію та її складові в межах саморегульованих ринкових механізмів; (г) відносини з приводу функціонування інфраструктури ринку технологій; (д) відносини з приводу реалізації алгоритмів подолання неспроможностей ринку технологій з боку відповідних органів державної влади та/або місцевого самоврядування.*

Характеризуючи відносини в публічно-правового секторі трансферу технологій, перш за все потрібно відмітити, що на відміну від саморегульованих ринкових механізмів, всі відносини які входять до цієї підгрупи є відносинами влади-підпорядкування, де одна із сторін буде наділено більшим обсягом господарської правосуб'єктності ніж інша та як правило буде мати право надавати обов'язкові для виконання другою стороною імперативні вказівки.

Обіг технологій заснований на публічно-правових засадах являє собою сукупність господарських правовідносин, що виникають між суб'єктами господарювання заснованих на публічному праві, органами державної влади чи місцевого самоврядування і іншими учасниками відносин пов'язаних з трансфером технологій, що виникають на підставі розпорядчих актів спеціально уповноважених державних

органів, направлених на задоволення державних інтересів, чи інтересів територіальної громади у використанні технологій та/або її складових. Іншими словами обіг технологій заснований на імперативних засадах представляє собою створення, розробку, передачу прав та втілення технологій направлених на забезпечення стратегічних державних інтересів, запровадження спеціальних заходів державного впливу, направлених на підвищення загальнонаціонального технологічного рівня, організаційних, прогностичних, адміністративних заходів стратегічного та оперативного планування трансферу технологій. Передача прав на технології, що заснована на публічно-правових засадах, включає в себе наступні різновиди відносин: (а) відносини з приводу розміщення державного замовлення на створення певної технології серед відповідних державних підприємств, установ, організацій за рахунок коштів з державного бюджету, через систему державного замовлення та відповідні державні (національні) цільові програми; (б) відносини з приводу проведення серед державних підприємств, установ та організацій спеціальних конкурсів на створення найбільш економічно «привабливої» пропозиції по створенню технології; (в) відносини з приводу передачі вже створеної технології певним суб'єктам господарювання на засадах державного кредитування чи/або субсидіювання; (г) відносини з приводу встановлення зобов'язань по створенню певних технологій серед визначеного кола суб'єктів господарювання; (д) відносини з приводу встановлення особливих вимог до здійснення певних видів господарської діяльності, з використанням технологій, з обов'язковим одночасним створенням пропозицій по передачі таких технологій на відповідному ринку; (е) відносини щодо планування та прогнозування науково-дослідної та дослідно-конструкторської діяльності державних наукових та науково-дослідних установ;

Досліджуючи відносини, що пов'язані із неорганізованими способами створення, передачі прав та втілення технологій, потрібно розуміти, що це відносини які опосередковані різноманітними формами договорів, які укладаються між різними суб'єктами та учасниками відносин у сфері трансферу технологій і які є індивідуальними, без можливості проведення узагальнення правил такої передачі. Кожного разу, окремо взяті учасники цих відносин будуть самостійно визначати правила створення, передачі та використання технологій і фіксуватимуть це у вигляді того або іншого договору, який завжди буде індивідуальним. До цієї сфери входять ті суспільні відносини, що виникають між абсолютно рівноправними суб'єктами господарювання, розташованими

на одному рівні та наділені однаковим правовим статусом. В свою чергу, обіг технологій заснований на індивідуальних (договірних) та на заздалегідь не врегульованих засадах являє собою сукупність господарських правовідносин, що виникають між суб'єктами господарювання заснованих на приватному праві та іншими учасниками відносин пов'язаних з трансфером технологій, переважно на підставі договірних форм співпраці, направлених безпосередньо на задоволення їх інтересів, досягнення економічних та соціальних результатів, що полягає у безпосередньому використанні технологій та/або її складових. У цілому, можливо виділити наступні види відносин у цій сфері: (а) відносини щодо створення технології і /або її складової частини одним суб'єктом господарювання на виконання господарсько-правових договірних зобов'язань взятих на себе перед іншим суб'єктом господарювання; (б) відносини щодо створення та розробки технології і /або її складових частин структурним підрозділом суб'єкта господарювання (чи учасником об'єднання суб'єктів господарювання) для їх подальшого втілення цим же суб'єктом господарювання (чи іншим учасником такого об'єднання); (в) відносини які складаються з приводу діяльності «технологічних парків», як специфічних суб'єктів господарювання, діяльність яких направлена на створення наукоємної продукції, в тому числі і нових та високих технологій; (г) відносини з приводу залучення іноземних інвестиційного капіталу, який буде направлений на створення нових технологій, для їх наступної реалізації широкому колу господарюючих суб'єктів.

Всіх суб'єктів, задіяних в підсистемі трансферу технологій, Національної інноваційної системи можна охарактеризувати наступним чином: (а) автор (розробник) технології; (б) власник об'єкта права інтелектуальної власності (власник майнових прав на об'єкт права інтелектуальної власності) на основі якого здійснюється розробка технології; (в) реципієнт технології (суб'єкт господарювання, до складу цілісного майнового комплексу якого втілено технологію); (г) замовник процесу розробки технології; (д) держава в особі уповноважених органів державної влади, що здійснює державне управління в межах державної технологічної політики; (е) органи місцевого самоврядування, що в межах своєї компетенції впливають на специфіку трансферу технологій в межах одного чи декількох населених пунктів; (є) інвестор, особа за рахунок якої відбувається та реалізується процес розробки та подальшого втілення технології; (ж) професійні учасники (спеціалізовані та професійні посередники), до яких слід віднести технологічних брокерів, юридичних та

фізичних осіб, що надають послуги, пов'язані із застосуванням технологій і т. д.

В якості роду об'єктів підсистеми трансферу технологій Національної інноваційної системи, можуть виступити наступні форми участі технології у господарських правовідносинах, а саме: (а) матеріальне втілення технології у вигляді цілісної технологічної лінії та/або експериментального конструювання технології; (б) інформаційне втілення технології; (в) цілісний майновий комплекс суб'єкта господарювання до виробничих фондів якого вже втілено технологію; (г) технологія як інноваційний продукт; (д) технологія як інноваційна продукція, що носить як товарно-функціональний так і виробничий (промисловий) характер.

Саме така концепція формування підсистеми трансферу технологій Національної інноваційної системи, дозволить забезпечити необхідну основу для належної ідентифікації місця та ролі технології в цивільному та господарському оборотах. Надасть змогу суб'єктам господарювання сформувати своє розуміння та намір здійснити дії, які необхідні для надання їх розробкам і новаціям правового статусу технологій. Чіткість та прозорість підходу в державному регулюванні цих відносин не тільки забезпечить більш високий рівень довіри суб'єктів господарювання до механізмів захисту їх прав та законних інтересів у сфері трансферу технологій, але й дозволить надати досвід передачі прав на технологію, що в кінцевому результаті має інтенсифікувати процеси передачі прав на технологію та якісне оновлення виробничого сектору національної економіки.

Висновки: (1) Основними напрямками вдосконалення чинного законодавства України, що регулює відносини у сфері обігу технологій, є: (а) визначення правового статусу суб'єктів та учасників відносин пов'язаних із створенням, передачею прав та втіленням таких об'єктів; (б) створення нормативних «інструментів» захисту прав та законних інтересів суб'єктів та учасників відносин пов'язаних із обігом технологій; (в) створення нормативного поля, що закріплює перелік та порядок функціонування організаційних засад ринку технологій (засоби державного впливу, визначення меж такого впливу, загальний порядок здійснення). (2) Обґрунтовано необхідність прийняття додаткового нового Закону України «Про технології в Україні», що міститиме в собі всі необхідні нормативні приписи які визначатимуть господарсько-правовий механізм регулювання відносин пов'язаних з створенням, передачею прав та втіленням технологій та/або її складових, що фактично залишилися поза предметом регулювання чинних нормативно-правових актів.

Цей документ має заповнити собою всі ті прогалини правового регулювання, що були виявлені в ході цього дослідження, а також будуть виявлені в майбутньому, повинен створити всі необхідні базисні передумови подальшого розвитку відносин пов'язаних з обігом об'єкту нашого дослідження та забезпечити дієвий захист прав і законних інтересів всіх його учасників. Його прийняття є обов'язковою умовою подальшого розвитку відносин пов'язаних обігом та використанням технологій в Україні і отримання позитивних суспільно-економічних результатів. (3) Закріпити в чинному законодавстві України, в нормативному документі не нижче рівня Закону України, оновлене поняття Національної інноваційної системи, яке б відображало всі актуальні особливості розуміння її структури та порядку взаємодії; (4) Визначити в чинному законодавстві України правовий статус підсистеми трансферу технологій як окремого елемента Національної інноваційної системи; (5) Зафіксувати в Законі України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», перелік елементів підсистеми трансферу технологій Національної інноваційної системи, для більш адекватного формування перспективного законодавства, яке б мало слугувати орієнтиром нормативного впливу і тим самим реалізовувати основне призначення Національної інноваційної системи як цілісного об'єкту правового регулювання з боку уповноважених на те органів державної влади; (6) Внести зміни до Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» - увівши правила про обов'язковість перевірки експериментальних зразків технологій, що подані на державну реєстрацію в якості пріоритетних інноваційних проектів; (7) Внести зміни до Закону України «Про інноваційну діяльність», про обов'язковість пред'явлення для державної реєстрації інноваційного проекту експериментального зразку / конструювання технології; (8) Доповнити Розділ III Господарського кодексу України главою 16-1, під назвою «Використання в господарській діяльності наукоємних, нових та конкурентоздатних технологій чи їх складових». В цьому розділі необхідно закріпити: (а) поняття технології, перелік складових частин які до неї входять; (б) поняття розробника технології, закріплення переліку основних його прав та гарантій здійснення його діяльності; (в) поняття та форми трансферу технологій; (г) відповідальність за порушення прав та законних інтересів суб'єктів і учасників трансферу технологій; (д) основні види договорів пов'язаних із передачею прав на технологію; (е) істотні умови, по яким сторони мають досягти згоди при укладенні будь-якого договору направлено на

передачу прав на технологію; (є) примірний перелік технологій та осіб, що їх втілюють (використовують); основних прав та обов'язків учасників трансферу (з) основні засоби державної підтримки та технологій; (ж) основні гарантії для розробників стимулювання розвитку вказаних відносин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гетьман А. П., Атаманова Ю. Є., Мілаш В. С. та ін. Правове регулювання відносин у мережі Інтернет: монографія / за ред. С. В. Глібка, К. В. Єфремової. Харків: Право, 2016. 360 с.
2. Святоцький О. Д. Правове забезпечення інноваційної діяльності в Україні: питання теорії та практики / за ред. О. Д. Святоцький, П. П. Крайнев, С. Ф. Ревуцький. Київ: Ін Юре, 2003. 80 с.
3. Погуляев С. Ю. Передача технології як вклад в просте товариство : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 «Цивільне право». Харків, 2002. 19 с.
4. С. М. Прилипко, А. П. Гетьман, Ю. Є. Атаманова та ін. Правове регулювання інноваційних відносин: монографія. Харків: Юрайт, 2013. 688 с. С. 448-473.
5. Гладка О. В. Технологія як складова предмету комерційної концесії. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2014. № 2 (17). С. 188-197.
6. Денисов А. І. Ринок технологій: правові аспекти забезпечення інтересів технологічної безпеки. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Сер.: Економічна теорія та право. 2014. № 4. С. 126-137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2014_4_13.
7. Давидюк О. М. Технологія як об'єкт господарсько-правового регулювання : монографія. Харків: Вид-во «ФІНН», 2010. 176 с. С. 7-22.
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 680-р «Про схвалення концепції розвитку національної інноваційної системи». *Офіційний вісник України*. 2009 р. № 47 ст. 1593.
9. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 45. Ст. 434.

REFERENCES

1. Hetman, A. P., Atamanova, Yu. Ye., Milash, V. S. et al. (2016). *Pravove rehulivannia vidnosyn u merezhi Internet*. S. V. Hlibko, K. V. Yefremova (Ed.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
2. Sviatotskyi, O. D. (2003). *Pravove zabezpechennia innovatsiinoi diialnosti v Ukraini: pytannia teorii ta praktyku*. O. D. Sviatotskyi, P. P. Krainiev, S. F. Revutskyi (Ed.). Kyiv: In Yure [in Ukrainian].
3. Pohuliaiev, S. Yu. (2002). *Peredacha tekhnolohii yak vklad v proste tovarystvo. Extended abstract of candidate's thesis: 12.00.03 «Tsyvilne pravo»*. Kharkiv [in Ukrainian].
4. Prylypko, S. M., Hetman, A. P., Atamanova, Yu. Ye. et al. (2013). *Pravove rehulivannia innovatsiinykh vidnosyn*. Kharkiv: Yurait. P. 448-473 [in Ukrainian].
5. Hladka, O. V. (2014). *Tekhnolohiia yak skladova predmetu komertsiiinoi kontsesii. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho» - Bulletin of the National University «Yaroslav the Wise Law Academy of Ukraine»*, 2 (17), 188-197 [in Ukrainian].
6. Denysov, A. I. (2014). *Rynok tekhnolohii: pravovi aspekty zabezpechennia interesiv tekhnolohichnoi bezpeky. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho» - Bulletin of the National University «Yaroslav the Wise Law Academy of Ukraine»*, Ser.: *Ekonomichna teoriia ta parvo*, 4, 126-137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2014_4_13 [in Ukrainian].
7. Davydiuk, O. M. (2010). *Tekhnolohiia yak ob'iekt hospodarsko-pravovoho rehulivannia*. Kharkiv: Vyd-vo «FINN». P. 7-22 [in Ukrainian].
8. *Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17 chervnia 2009 r. № 680-r «Pro skhvalennia kontseptsii rozvytku natsionalnoi innovatsiinoi systemy»*. (2009). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy - Official gazette of Ukraine*, 47, art. 1593 [in Ukrainian].
9. *Pro derzhavne rehulivannia diialnosti u sferi transferu tekhnolohii: Zakon Ukrainy vid 14.09.2006 r. № 143-V*. (2006). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 45, art. 434 [in Ukrainian].

ДАВИДЮК АЛЕКСАНДР

кандидат юридических наук, доцент, кафедра хозяйственного права Национального юридического

университета Украины имени Ярослава Мудрого, с.н.с. Научно-исследовательского института правового обеспечения инновационного развития НАПрН Украины, Харьков, адвокат

ХОЗЯЙСТВЕННО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ПОДСИСТЕМЫ ТЕХНОЛОГИЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИННОВАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ

Работа посвящена определению сущности подсистемы трансфера технологий в рамках Национальной инновационной системы, а также ее структуре, классификации элементов этой подсистемы и проблемным аспектам хозяйственно-правового обеспечения их идентификации и содержания.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, технология, трансфер технологий, Национальная инновационная система.

DAVYDIUK OLEKSANDR

PhD, Assistant Professor of the Economic Law Department of Yaroslav Mudryi National Law University, Senior Researcher of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine, advocate

ECONOMIC AND LEGAL REGULATION OF THE TECHNOLOGY SUBSYSTEM OF THE NATIONAL INNOVATION SYSTEM

Problem setting. The fact of significant technological lag of the national economy of Ukraine from the countries of the European Union and South and North America is obvious. In addition to the economic components of this trend, of great importance is the lack of necessary organizational and regulatory prerequisites for the mass dissemination of technology transfer and development of public relations for their creation, transfer of rights and implementation in the productive sector of the economy. The current legislation that regulates innovation and determines the status of technology, unfortunately, is a branch of law that has been implemented under the influence of global trends in the spread of these processes and is not the result of natural development of society and business practices. Given the leading, initiating role of innovation legislation, the requirements of which create the preconditions for the development of innovative legal relations, legal science faces an extremely important task - to form such an effective and efficient concept of legal regulation of relations that mediate the circulation of technologies that would interest businesses intensive exchange of scientific developments and their more mass bringing to the level of specific production equipment, machinery, machines and mechanisms.

Analysis of recent researches and publications in the work were investigated the works of scientists such as Yu. Ye. Atamanova, O. D. Svyatotsky, P. P. Krainev, S. F. Revutsky, S. Yu. Poguliayev, K. Yu. Ivanova, O. V. Hladka, A. I. Denisov etc.

Article's main body. Elements that are part of the technology transfer subsystem: relationships, subjects and objects. Relations that are part of the structure of the technology transfer subsystem of the National Innovation System: (1) Relations within the technology market; (2) Relations within the public-law sector of technology transfer; (3) Relationships involving unorganized ways of creating, transferring and implementing technologies.

All entities involved in the technology transfer subsystem of the National Innovative System can be characterized as follows: (a) the author (developer) of the technology; (b) the owner of the object of intellectual property rights (owner of property rights to the object of intellectual property rights) on the basis of which the technology is developed; (c) the recipient of the technology (business entity in which the technology is embodied in the integral property complex); (d) the customer of the technology development process; (e) the state, represented by the authorized bodies of state power, which carries out public administration within the framework of the state technological policy; (f) local governments that, within their competence, influence the specifics of technology transfer within one or more settlements; (g) the investor, the person at whose expense the process of development and further implementation of the technology takes place and is implemented; (h) professional participants (specialized and professional intermediaries), which should include technology brokers, legal entities and individuals providing services related to the use of technology etc.

The following forms of technology participation in economic legal relations can act as objects of the technology transfer subsystem of the National Innovative System, namely: (a) material embodiment of technology in the form of an

integral technological line and / or experimental design of technology; (b) information implementation of the technology; (c) an integral property complex of the business entity to the production assets of which the technology has already been implemented; (d) technology as an innovative product; (e) technology as an innovative product that is both commodity-functional and production (industrial) nature.

Conclusions and prospects for development. (1) The main areas of improvement of the current legislation of Ukraine regulating relations in the field of technology circulation are: (a) determination of the legal status of subjects and participants of relations related to the creation, transfer of rights and implementation of such objects; (b) creation of normative “tools” for protection of the rights and legitimate interests of subjects and participants of relations related to the circulation of technologies; (c) creation of a normative field that establishes the list and procedure for the functioning of the organizational principles of the technology market (means of state influence, determination of the limits of such influence, the general procedure for implementation). (2) The necessity of adopting an additional new Law of Ukraine “On Technologies in Ukraine”, which will contain all the necessary regulations that will determine the economic and legal mechanism for regulating relations related to the creation, transfer of rights and implementation of technologies and / or its components, which in fact remained outside the subject of regulation of current regulations. (3) It is proposed to enshrine in the current legislation of Ukraine, in a normative document not lower than the level of the Law of Ukraine, an updated concept of the National Innovative System, which would reflect all relevant features of understanding its structure and interaction; (4) To determine in the current legislation of Ukraine the legal status of the technology transfer subsystem as a separate element of the National Innovation System; (5) To fix in the Law of Ukraine “On state regulation of activities in the field of technology transfer” a list of elements of the subsystem of technology transfer of the National Innovation System, for more adequate formation of long-term legislation, which should serve as a guideline for regulatory impact as an integral object of legal regulation by authorized public authorities.

Keywords: innovations, innovative activity, technology, technology transfer, national innovation system.

Давидюк О. М. Господарсько-правове регулювання підсистеми технологій Національної інноваційної системи. *Право та інноваційне суспільство*: електрон. наук. вид. 2020. № 2 (15). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Davydiuk15.pdf>.